



SIR JAMES MANCHAM

SEJŠELI

Saga o malom narodu
koji plovi uzburkanim vodama
velikog sveta



ECPD



EVROPSKI CENTAR ZA MIR I RAZVOJ
UNIVERZITET ZA MIR UJEDINJENIH NACIJA

SEJŠELI

Saga o malom narodu
koji plovi uzburkanim vodama
velikog sveta

Izdavač: **Evropski centar za mir i razvoj (ECPD)**
Univerzitet za mir Ujedinjenih nacija
Terazije 41, 11000 Beograd; telefon: (+381 11) 3246-041
fax: 3240-673 • e-mail: office@ecpd.org.rs • www.ecpdorg.net

Za izavača: **Negoslav P. Ostojić**, izvršni direktor

Prevod sa engleskog jezika originalnog izdanja

Ser Džejms R. Menčam:	Sir James R. Mancham
SEJŠELI	SEYCHELLES
Saga o malom narodu koji plovi	The Saga of a Small Nation
uzburkanim vodama velikog sveta	Navigating the Cross-Currents of a Big World
	© 2014 by James R. Mancham

Prevod: Danijela Cvetković

Design: Nataša Ostojić-Ilić

Lektura: Slobodanka Trifunović

Tiraž: 1 000 primeraka na srpskom jeziku

ISBN 978-86-7236-094-3

Štampa: **graficom|uno**

Beograd, 2015.

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

338.1(696)
316.42(696)

МЕНЧАМ, Џејмс Р., 1939–

Sejšeli : saga o malom narodu koji plovi uzburkanim vodama velikog sveta /
Džejms R. Menčam ; [prevod Danijela Cvetković]. – Beograd : Evropski centar za
mir i razvoj (ECPD) Univerziteta za mir Ujedinjenih nacija, 2015 (Beograd : Grafi-
kom uno). – 356 str. : geogr. karte ; 23 cm

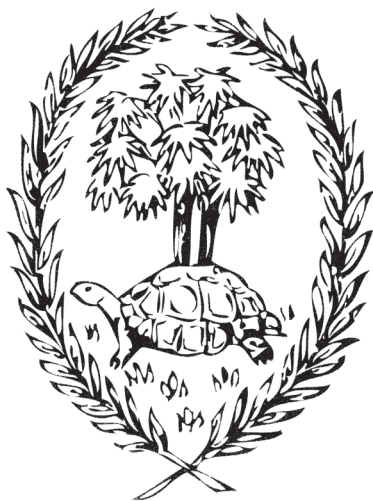
Prevod dela: Seychelles / James R. Mancham. – Tiraž 1.000. – Registar.

ISBN 978-86-7236-094-3

a) Друштвено-економски развој – Сејшели

COBISS.SR-ID 218500364

© Copyright by ECPD & James R. Mancham. All rights reserved. No
part of this book may be reproduced in any form without permission
in writing from the publisher



SEJŠELI

Saga o malom narodu
koji plovi uzburkanim vodama
velikog sveta

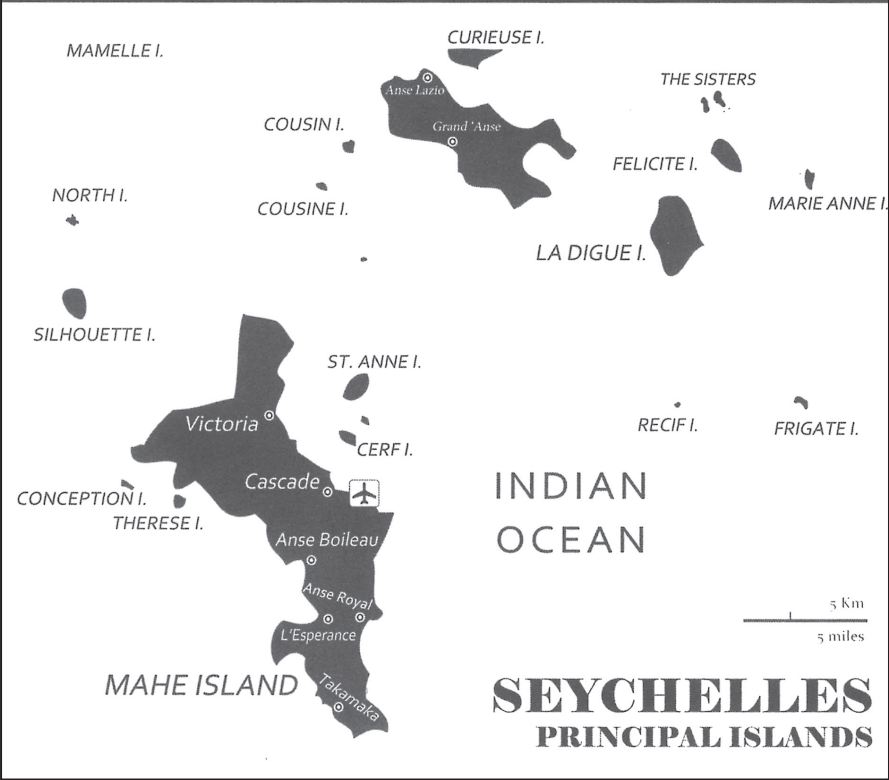
DŽEJMS R. MENČAM



EVROPSKI CENTAR ZA MIR I RAZVOJ
UNIVERZITET ZA MIR UJEDINJENIH NACIJA

Iako patriotizam, kao oblik služenja društvu, predstavlja vrlinu, nacionalizam koji određenu grupu ljudi izdvaja od ostalih, neodvojiv je od diskriminacije. To, vulgarno, korišćenje države manifestuje se kroz fašizam, nacizam i druge oblike ultranacionalizma. On izobličuje prirodni pozitivni stav nacije i patriotizam građana u mašinu za uništavanje ljudi, pretvarajući mnoge ljude u bespomoćne izbeglice.

*Izjava Borda direktora Profesorske akademije za svetski mir,
London, Velika Britanija, 27. avgust, 1989. godine*



<i>Napomena</i>	XI
<i>Sejšelci – moj narod</i>	XV
<i>Predgovor</i>	.XVII

Prvi deo ROĐENJE SEJŠELSKJE NACIJE 1

1. „Brz osvrt unazad, dok mi je pogled uprt u budućnost”	3
2. Državni udar	9
3. Politički brodolomnici.....	12
4. Predsednik Mičel u pokušaju da ostavi nasleđe	15

Drugi deo ODLUČNA ZEMLJA U POKRETU..... 21

1. Predstavljanje tima	23
2. Ekonomija.....	27
3. Razvoj turizma	30
4. Civilno vazduhoplovstvo.....	35
5. Borba Sejšela protiv pirata	39
6. Zakonodavno telo	41
7. Sudstvo	43
8. Obrazovanje na Sejšelima	44
9. Stanje zdravstva na Sejšelima	45
10. Razvoj religije i međureligijskih odnosa	48
11. Pravi raj za decu	58
12. Trgovina na Sejšelima	59
13. Sejšeli na prvoj liniji informacione i komunikacione tehnologije	63
14. Sport na Sejšelima	64
15. Preduzetnici drmaju i pokreću svet.....	66
16. Nacionalno pomirenje	73
17. Učiti od drugih.....	79

Treći deo MALA ZEMLJA KOJA PLOVI MORIMA

VELIKOG SVETA	83
1. Bilateralni odnosi Sejšela	85
2. Anglo-sejšelski odnosi	89
3. Sejšelsko-francuski odnosi	92
4. Sejšelsko-američki odnosi	100
5. Sejšelsko-indijski odnosi	108
6. Sejšelsko-kineski odnosi	114
7. Sejšelsko-ruski odnosi	119
8. Sejšelsko-afrički odnosi	124
9. Sejšelsko-australijски odnosi	127
10. Odnosi Sejšela i Evropske Unije	130
11. Odnosi Sejšela i Ujedinjenih Arapskih Emirata	133
12. Komisija za Indijski okean	137

Četvrti deo MEĐUNARODNE ASOCIJACIJE

I NJIHOV GLOBALNI ODJEK	143
1. Vladavina demokratije: Madridski klub	145
2. Prosperitet: svetski forum preduzetništva	147
3. Održivost: World Future Council	149
4. Interkulturalni odnosi: Institut za kulturnu diplomatiju	153
5. Obrazovanje za mir: Evropski centar za mir i razvoj	156
6. Religija i mir: Federacija svetskog mira	158
7. Postizanje mira kroz društvene delatnosti Fondacija za globalni mir	161
8. Širenje ekonomskog tržišta: zajedničko tržište Istočne i Južne Afrike	166
9. Demokratski razvoj u Africi	170
10. Međunarodna pravda: Međunarodna konferencija vrhovnih sudija Sveta	173
11. Sejšelsko-azijska dimenzija CAPDI i IESCO	175
12. Ocean Exchange	179
13. Na horizontima današnjice i sutrašnjice	181

Peti deo	SLUČAJNE ANEGDOTE	187
1. Susret sa francuskim predsednikom Šarlom De Golom		189
2. Iskustvo sa „Pokretom nesvrstanih zemalja” u Šri Lanki		192
3. Idi Amin i „sicilijanska” dobrodošlica		193
4. Velika transformacija unutar američkog društva		195
5. Kada je moje „samopouzdanje” postalo vest u Njujorku...		198
6. Moja raspevana filozofija		202
7. Kada se „prijatelji” razbeže.		204
8. Obuka do preobraćenja, u SAD		207
9. CIA: „Ko se na mleko opeče, taj i u jogurt duva”.		211
10. Trudo istoka		214
11. Kada su italijani hteli da okupiraju Sejše.		215
12. Upoznavanje sa Nelsonom Mandelom		220
13. Razvoj afričke ekonomije		223
14. Nijedna zemlja nije mala, ako je okružena morem.		226
15. Kada spomenik postane nacionalna sramota		228
16. Budućnost mira u 21. veku i problem terorizma		230
17. Rast cene zemljišta – ostrvo Kuzin.		233
18. Prodaja ostrva u svim delovima sveta		236
19. Boravak među bogatima i slavnima, na brodu „World Residence”		240
20. Previše izbora može stvoriti nestabilnost		251
21. Nijedna puška ne može da ubije glas pesnika istine i pomirenja		254
22. Većita moć knjiga i časopisa: pogled iz ugla moje unuke iz Amerike.		257
23. Krunisanje mis Sejšela		261
24. Sejšeli: klevka utehe za političke prognanike		264
25. Randevu sa Izraelom.		266
26. Poređenje sa Vaclavom Havelom		269

Šesti deo NAŠA BUDUĆNOST I STVARANJE BOLJEG SVETA 279

1. Ljudska priroda i demokratija281

2. Vladavina zakona jačeg.....287

3. Epilog297

Apendiks IZREKE DŽEJMSA R. MENČAMA..... 305

Indeks317

TOKOM GODINA, NAPISAO SAM NEKOLIKO KNJIGA. Prva je bila *Razmišljanja i odjeci sa Sejšela*, napisana ranih 70-ih godina prošlog veka. Posle državnog udara na Sejšelima, londonska izdavačka kuća Methuen objavila je *Napastvovani raj*. Dok sam bio u egzilu, objavio sam knjigu *Aksiomi egzila i Mir u glavi*. Po mom povratku na Sejšele, kuća *Paragon House of St. Paul*, u Minesoti, SAD, objavila je *Rat protiv Amerike, viđen sa Indijskog okeana*, a povodom mog 70. rođendana, *Paragon House* objavio je moju autobiografiju pod nazivom „*Građanin sveta sa Sejšela*”. Posle te knjige, mislio sam da više neću pisati.

Ipak, u januaru 2014. razgovarao sam sa svojim najstarijim sinom Ričardom Menčamom mlađim, koji je provodio svoj odmor u mojoj kući u Glasisu na ostrvu Mahe na Sejšelima.

„Tata, o čemu ćeš pisati u sledećoj knjizi?” pitao me je Ričard. „Mislim da je posle objavljivanja autobiografije moje pisanje završeno”, rekao sam.

„Žao mi je tata, mislim da imaš obavezu da još pišeš. Mnogi na Sejšelima ne znaju šta da misle o tvojoj politici nacionalnog pomirenja. Cela generacija, koja je bila u omladinskoj organizaciji, učena je da te ne voli. A ti znaš da ono što se ne negira, često bude prihvaćeno i priznato kao istina.”

Ričard je bio u pravu. Na Sejšelima postoji snažna želja da zemlja ide napred, ali smo ipak ostali zaglavljani u prošlosti. Štaviše, posle objavljivanja moje autobiografije pre pet godina, učestvovao sam u radu mnogih važnih svetskih konferencija koje su se uglavnom bavile pitanjima mira i razvoja, iako im je na lokalnim televizijskim i radio mrežama dat mali publicitet. Zbog toga vrlo mali broj ljudi zna šta su

državništvo i nacionalno pomirenje. 11. avgusta 2014. obeležicu svoj 75. rođendan. Ričard je bio u pravu. Morao sam da napišem još jednu knjigu, zarad istine i razvoja Sejšela. Hvala ti, Ričarde, što si pokrenuo tu temu.

Te večeri pozvao sam telefonom dr Gordona Andersona, predsednika izdavačke kuće Paragon House, u SAD. Rekao je: „Slažem se sa tvojim sinom da bi, u interesu razvoja tvoje zemlje, još jedna tvoja knjiga bila korisna. Ipak, mi u Paragon House-u nećemo moći da je objavimo pre proleća 2015.”

„Ali, Gordone, knjiga mora da bude objavljena na Sejšelimima do sredine avgusta 2014, jer time želim da obeležim svoj 75. rođendan.”

„Ako želiš, za tebe možemo da uradimo specijalno izdanje za Sejše pre zvaničnog objavljivanja knjige u SAD. Da li si završio pisanje? Vreme je od suštinske važnosti. Već je januar i ukoliko želiš da je objaviš u avgustu, ceo rukopis mora da nam se dostavi do maja. Pre nego što se materijal pošalje u štampu, trebaće nam i vremena za indeksiranje knjige.”

„Važi, Gordone. Prihvatam tvoje uslove. Bacam se na pisanje.”

Naravno, to je bilo lakše reći nego uraditi. Sada znam da pred sobom imam pravi izazov, jer je reč o knjizi koja ima više od 400 strana. Odmah sam shvatio da ćemo moji zaposleni i ja raditi po ceo dan na pisanju knjige. To će svakako ograničiti moje društvene aktivnosti i produžiti radni dan, što bi sve zajedno moglo da se odrazi na moje zdravlje. S obzirom na to, od svoje žene Ketrin očekujem više strpljenja i razumevanja.

Što se mojih zaposlenih tiče, želim da pomenem sve koji su mi pomogli: moj lični sekretar Lusi Dominik, koja je preuzela pisanje diktata i uradila istraživanja za deo knjige koji nosi naziv *Odlučna nacija u zamahu*; Derek Potin, lični asistent i komercijalni direktor magazina VIOAS (*The Voice of the Indian Ocean and the Arabian Sea*) koji objavljujem. Derek je uveliko pomogao u delu knjige pod nazivom *Međunarodne asocijacije i njihov globalni odjek*; Roland Horau, koji je radio na slikama za naslovnu stranu knjige i galeriju fotografija;

i moj sin Aleksandar, zamenik urednika VIOAS-a, koji je bio uključen u dodatna istraživanja i preuzeo odgovornost za deo knjige pod nazivom *Slučajne anegdote*. Ceo taj tim pristao je da radi prekovremeno, po potrebi i vikendima. Hvala vam, Lusi, Derek, Roland i Aleksandre, za razumevanje i pomoć. Veoma sam vam zahvalan na tome.

Bio sam ohrabren pozitivnim odgovorom koji sam dobio od nekih poslovnih prijatelja i pomoćnika, koji su unapred želeli da kupe određeni broj primeraka knjige i pre nego što su videli finalni proizvod.

Tokom pisanja knjige, dva puta sam odlazio u St. Pol, grad u američkoj državi Minesoti, da bih razgovarao o poslu sa Gordonom Andersonom i Rozmari Jokoi u izdavačkoj kući Paragon House. Zahvaljujem im se na važnoj ulozi koju su imali u tom poslu, prijateljstvu, ljubaznosti i velikodušnom gostoprimstvu.

DŽEJMS R. MENČAM

Oda slobodi



29. juna 2014. predsednik Džejms A. Mičel otkrio je novi „Spomenik slobode” na Sejšelima. Postavljen je na mestu gde je stajao spomenik „Zonm Lib”, podignut posle državnog udara i koji je na tom mestu stajao od juna 1977. do maja 2014. Taj spomenik bio je simbol diktatorske vladavine i jedno-partijske države.

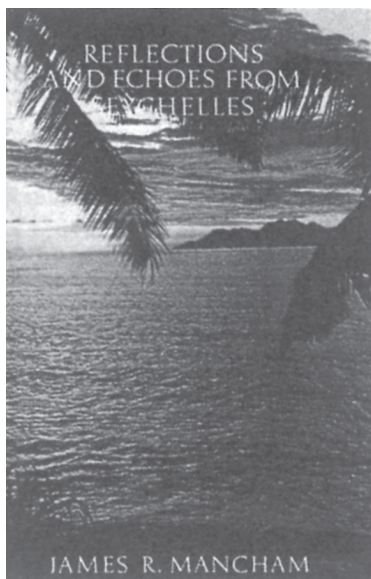
O! Slobodo!

Slobodan da govorim
I slobodan da dišem,
Slobodan da se krećem
O! SLOBODO,
Dragocena slobodo.
I slobodan da plešem
Slobodan da volim
Slobodan da dođem
Slobodan da odem
O! SLOBODO, O!
Dragocena slobodo.

Probudio sam se izjutra
blistalo je sunce
ustao sam i mislio, mislio
gde da krenem?
Na sever ili na jug?
Na istok ili na zapad?
Izbor je bio samo moj.
Izbor je i sada samo moj
Hoće li uvek tako ostati?
SLOBODO
Slavim i pozdravljam milostivu i
dragocenu slobodu.

DŽEJMS R. MENČAM,
Razmišljanja i odjeci sa Sejšela,
septembar 1972.

Oda narodu Sejšela



Sejšelci – moj narod

O, ti veličanstveni narode Sejšela
Jedinstvena mešavino svih rasa
Ambasadore svih kultura
Blistavo ogledalo svih boja
Topionice etničkih predrasuda
Mesto susreta svih civilizacija
Ti si slika sveta koji će doći
I doneti svoju ležernost.
U svom krvotoku ispunjenom začinima
Imaš hiljade vrlina
I stotine mana
O, narode Sejšela,
Posedujem misteriju tvoje misli
Poznajem tvoj životni ritam
Zato dozvoli da ti otpevam stihove hvale
I dozvoli mi da moja ljubav prema tebi večno traje

DŽEJMS R. MENČAM,
Razmišljanja i odjeci sa Sejšela,
septembar 1972.

Ser Menčamova knjiga o Sejšelima je neobična i inspirativna priča o tranziciji male zemlje, od statusa kolonije do vladavine mira i prosperiteta. Za razliku od mnogih drugih afričkih država, koje još žive u dubokom siromaštvu i građanskim ratovima, posle niza diktatura i borbi za vlast, Sejšeli konačno izrastaju u modernu priču o uspehu. Ova knjiga, koju je napisao prvi predsednik Sejšela po odlasku Britanaca 1976. jeste priča o opstanku moderne države koja ima viziju o svojoj budućnosti.

Ova knjiga svedoči da je Džejms Menčam imao izuzetan životni put, ispunjen raznim iskustvima. Dobio je ugledno obrazovanje kod katoličkih misionara, lekcije iz drugarstva, preživljavanja i istraživački duh izviđača. Obrazovanje u Londonu omogućio mu je otac, koji je bio uspešan u svom poslu i čovek za primer u društvu. Nakon što je postao advokat, Menčam je uzdigao politiku Sejšela u vreme britanske vladavine, kao pravnik, ministar, partijski lider i premijer. Bio je promoter turizma, nadgledao je izgradnju međunarodnog aerodroma, koji je posetiocima iz celog sveta olakšao dolazak na Sejšele. Izabran je za prvog predsednika države kada je novorođena zemlja dobila nezavisnost.

Po odlasku Britanaca, Sejšeli su ostali bez protektorata. Posle 11 meseci provedenih u kabinetu, u vreme Hladnog rata, na putu za London, Menčam je zbačen sa vlasti državnim udarom koji je predvodio njegov školski drug i premijer, Frans Albert Rene. Renea su podržali afrički socijalisti u Tanzaniji, a zatim i vojnici koji su došli iz Severne Koreje da pomognu Reneu da učvrsti neustavno preuzetu vlast. Menčam je bio u egzilu 15 godina, ali su mu njegova nepresušna snaga i um doneli uspeh u mnogim poslovnim poduhvatima,

uključujući i prodaju ostrva strancima i mesto predsednika kompanije Berlin-Erlajns.

Posle raspada Sovjetskog Saveza i međunarodnog pritiska na jednopartijsku državu Sejšeli da postane višepartijska, Rene je pozvao Menčama da se vrati. Menčamu povratak na Sejšele nije bio neophodan zbog novca ili vlasti, jer on u egzilu nije preživljavao, već je razvijao uspešne poslove. Znao je da ga čeka naporan rad i da će morati da pazi na svaki svoj korak na Sejšelimu koji su još bili pod kontrolom Renea. Izabrao je da se u zemlju vrati u duhu skromnosti i pomirenja, sa ciljem da pomogne razvoj i transformaciju zemlje, a ne da diže revoluciju koja će okrenuti Sejšelve jedne protiv drugih.

Mnogi koji su ga ranije podržavali, takođe su bili prinuđeni da napuste Sejšele, zbog čega im je bilo oduzeto pravo glasa. Među onima koji su ostali u zemlji, mnogi su bili ogorčeni vladavinom Renea. Iz tih razloga, svega nekolicina ljudi podržala je cilj koji je Menčam imao – nacionalno pomirenje. Imajući to u vidu, Menčamov pristup bio je sličan onom koji su imali Martin Luter King, Vaclav Havel ili Nelson Mandela, lideri koji su se borili za jedinstvo podeljenih i polarizovanih društava, iako te podela nisu bile rezultat aparthejda, niti su se odvijale među velikom populacijom, jer su Sejšeli tada imali svega 100.000 stanovnika.

Ser Džejmssam sam prvi put sreo na konferenciji u Njujorku, posle terorističkih napada na Sjedinjene Američke Države 11. septembra 2001. godine. Moju izdavačku kuću zamolili su da objavi održavanje konferencije, koju je sponzorirala Federacija za univerzalni mir, na koju su došli vodeći svetski politički i verski lideri. Na konferenciji je istaknuta neophodnost jedinstva sveta suočenog sa terorizmom globalnih razmera. To je nova pretnja, koja nije postojala između država ili unutar njih, već su njeni nosioci transnacionalni akteri, koji napadaju međunarodne centre moći. Transnacionalni akteri svih fela prisutni su u našem globalnom društvu – od Ujedinjenih nacija do međunarodnih korporacija, međunarodnih nevladinih organizacija (NGO). Ti novi međunarodni

igrači pojavili su se među onima koji su marginalizovani i ogorčeni, zbog postojećeg stanja u svetu.

Ser Džejms mi je prišao na štandu izdavačke kuće Paragon House, zadivljen brojem knjiga koje smo objavili na temu mira u svetu, međureligijskog dijaloga, postmoderne misli i društvene transformacije. Želeo je da objavi knjigu koja će pokazati Zapadu, kako je rat globalnog terorizma protiv Amerike i Zapada viđen iz ugla male ostrvske zemlje u Indijskom okeanu, koja se oslobodila kolonijalizma i koja je u vreme Hladnog rata imala iskustva sa obe strane. Taj susret sa Menčamom vodio je objavljivanju njegove knjige *Rat protiv Amerike viđen sa Indijskog okeana* 2002. godine i prijateljstvu, koje je zasnovano na uverenju da nasilje i pristrasna politika nisu prihvatljiva sredstva vladavine, već da vladavina prava zahteva principe zasnovane na istini, pravim vrlinama i pravilnom upravljanju državom. Složili smo se oko toga da ni nasilje revolucionarnih režima, niti pristrasna politika u Sjedinjenim Američkim Državama, ne mogu da stvore osnovu za mir, niti za američko liderstvo u svetu.

Naše prijateljstvo se produbilo 2009. godine, dok smo zajedno radili na objavljivanju autobiografije Ser Džejmsa „*Građanin sveta sa Sejšela: autobiografija predsednika osnivača nezavisne države*”. U toj knjizi mogu se naći priče o njegovom detinjstvu, njegovom obrazovanju i detalji o njegovom političkom životu i životu u egzilu. Nedavno su objavljene i biografije potonjih predsednika Sejšela, Mičela i Renea i zbornik Mičelovih govora. Zapanjio sam se kada sam video da, uprkos tome što je Rene državnim udarom zbacio Menčama, i što je Mičel došao iz iste političke stranke, kao i uprkos tome što imaju različite političke ideologije, sva trojica su međusobno razmenili po primerak svoje biografije. To pokazuje duh civilizovanosti koji toliko nedostaje svetu danas.

Bilo da je ta lepa, civilizovana saradnja ukorenjena u detinjstvu, političkoj zrelosti ili neizmernoj želji da se državni interes stavi ispred ličnog, činjenica da sva trojica danas otvoreno razgovaraju i imaju srdačne odnose, neuobičajena je stvar u savremenom svetu. Na primer, verski rat i genocid

u Ruandi, versko nasilje između Sunita i Šiita u Iraku, ljute borbe između levih i desnih političkih ideologija koje se bore za kontrolu država na Zapadu, dobri su primeri grupa i frakcija koje sebe stavljaju ispred svih, marginalizujući protivnike kada dođu na vlast. Već samo iz tog razloga, korisno je za nekog ko želi da stvori miroljubiv svet da pročita knjigu Ser Džejmsa Menčama: *Sejšeli: saga o malom narodu koji plovi nemirnim vodama velikog sveta*.

Ima i drugih razloga zbog kojih bi trebalo pročitati ovu knjigu koja je podeljena u sedam delova i u kojoj svaki deo pokriva drugi aspekt Menčamovog života, otkrivajući nam njegovu političku, kulturnu i ekonomsku mudrost.

Prvi deo je priča o rođenju nezavisne države Sejšeli, koja obuhvata period od vremena kolonijalizma do danas. To poglavlje opisuje život na udaljenom ostrvu koje je postalo moderna turistička destinacija. Pokriva stvaranje prve, druge i treće Republike, od predsednika Menčama do predsednika Mičela.

Drugi deo je pregled Mičelove vladavine, politike i ciljeva države Sejšeli. U njemu su navedeni državni ministri i predsednikov kabinet. Čitajući taj deo, čitalac može postati stručnjak za politiku sadašnje vlade Sejšela.

Treći deo je prikaz odnosa Sejšela sa drugim zemljama važnim za ovu ostrvsku državu. Iz ovog dela može se naučiti o nevoljama malih zemalja koje su se našle u središtu borbe velikih država u borbi za moć od vremena Hladnog rata do našeg multipolarnog sveta, u kome veliki uspon beleže Kina i Indija. Veliki raspon različitih veličina, kultura i stepena razvoja suverenih država, stvara kaleidoskop međusobnih odnosa, svojevrstu plovidbu, složenu i neizvodljivu primenom jednostavnih rešenja.

Četvrti deo je o međunarodnim organizacijama, u čiji je rad aktivno uključen Ser Džejms, često na liderskoj poziciji. Te organizacije se bave pitanjima koja nacije i lideri moraju da razumeju, ako žele da uspešno upravljaju državom. Te organizacije imaju principe vladavine, međukulturne harmonije, ekonomskog razvoja, putovanja, verske saradnje, ekološke

održivosti, mira i međunarodne pravde. Sejšeli su profitirali i od učešća u međunarodnim razgovorima i od primene politika, koje su teme tih foruma.

Peti deo knjige sadrži brojne anegdote, koje nam prenose lekcije o liderstvu. Te priče govore o susretima sa velikim ličnostima, od Šarla de Gola i Pjera Trudoa, Nelsona Mandele i britanske kraljice Elizabete Druge, do onih koji upravljaju CIA-om i Idija Amina. Te priče daju kratak uvid u život sa bogatima i slavnima, zatim u rad konferencija održanih u zemljama u razvoju, kao i uvid u ljudsku prirodu. Te Menčamove priče sadrže mudrost, koja se u životu jedino može steći putovanjima po svetu, bavljenjem diplomatijom i političkim liderstvom. Ta mudrost može pomoći u razumevanju sadašnjih događaja u svetu.

Šesti deo sadrži razmišljanja o budućnosti, uzimajući u obzir ograničenja postojećih formi vladanja i ljudske prirode. Ovo poglavlje nam pomaže da razmišljamo izvan sadašnjih nacionalnih interesa i političkih procesa, pomažući nam da razvijemo zreliji okvir za njihovo sagledavanje, u svoj njihovoj složenosti, sa stanovišta koje je dobro za sve. Ovo poglavlje sadrži epilog koji ističe nacionalno pomirenje, umanjuje ulogu političkih partija i naglašava važnost svih u razvoju nacije.

Posle čitanja ove knjige ne može se izbeći zaključak da je Ser Džejms Menčam živio bogat život i da je stekao mudrost, koja se može primeniti u svim zemljama, velikim i malim, imajući u vidu da one plove ka složenoj i neizvesnoj budućnosti. U svetu, u kome dominiraju političari i birokrate željni pre svega ličnog profita, etničke grupe, verske grupe i političke partije pokušavaju da preokrenu vlast u svoju korist. Menčam je ostao među par svetskih državnika, za koje se može reći da interes svih stavlja iznad interesa pojedinca i pojedine grupe.

GORDON L. ANDERSON, Ph.D.

Predsednik izdavačke kuće „Paragon House” i glavni i odgovorni urednik „*International Journal on World Peace*”